

Laendler

Prototyp walca, austriacki taniec ludowy, w niezbyt szybkim tempie na 3/4

Ländler (czyt. ländler) to austriacki taniec ludowy, popularny na całym obszarze języka niemieckiego. Tańczy się go parami, wykonując obroty. Tempo jest niezbyt szybkie, [metrum](#) 3/4, akompaniament składa się z trzech jednakowo akcentowanych [ćwierćnut](#). Ländler jest prototypem [walca](#).

Gdy walc stał się popularnym tańcem towarzyskim, ländler nie wyszedł z użycia – w istocie jest to do dziś żywy taniec ludowy, mający wiele odmian o nazwach wskazujących na specyficzne figury, a częściej na region, z którego pochodzi dana melodia. Samo słowo *Ländler* znaczy tyle, co *austriacki* (od *Land ob der Enns*, jak nazywano Górną Austrię). Wśród dziesiątków nazw takich jak *Dreher* czy *Scheiben* wyróżnia się *Steier*, od którego pochodzi nasz *sztajerek* – nazwa, którą warszawska ulica określała wszelkie walczyki i walce, z Chopinowskimi włącznie (czego dowody można znaleźć u Wiecha).

Ciężki charakter ludowego tańca wiąże się... z ciężkimi chłopskimi buciorami, w których trudno było wykonywać lekkie kroczki czy zgrabne podskoki, za to łatwo – przytupy i ciężkie skoki, od których trzęsła się karczma. Pary tancerzy obracały się w miejscu, co uważane było za dowód kunsztu. Tancerz i tancerka obejmowali się w talii, co na wsi nie raziło, ale stało się wkrótce celem ataków moralistów. Figury urozmaicały obroty i przesunięcia pod uniesionym ramieniem partnera, a w niektórych regionach wykonywano też trudne figury akrobatyczne: tancerz przerzucał partnerkę przez ramię.

Ländler wszedł na salony, gdy w XVII wieku na austriackim dworze popularne były amatorskie przedstawienia o charakterze pastoralnym, w których brała udział rodzina cesarska poprzebierana za chłopów, pasterki i myśliwych. Występom tym towarzyszyły tańce. W XVIII wieku ländlera wprowadzono do sal balowych jako *taniec niemiecki*. Tańczony przez elegancki świat w lekkim obuwiu, ländler zyskał posuwistość, lekkość i stał się szybszy: tak powstał walc.

Ländler szeroko wykorzystywany był w muzyce artystycznej. Zanim pojawił się pod tą nazwą (po raz pierwszy w roku 1800 w zbiorze *12 ländlerów* na gitarę Leonharda von Calla), był komponowany jako *Teutscher* lub *Deutscher*. Także przez takich mistrzów jak [Józef Haydn](#) czy [Wolfgang Amadeusz Mozart](#) (ci wielcy muzycy komponowali te tańce seriami jako muzykę użytkową, przeznaczoną na bale wydawane w wiedeńskim Hofburgu). Niektóre walce [Franciszka Schuberta](#) były w rękopisie ländlerami, a walce Josepha Lannera nawet wydawano pod nazwą ländlerów. Również takie tańce jak *Tyrolienne* i *Styrienne* są ländlerami komponowanymi przez zawodowych kompozytorów, którzy stylizowali swe utwory na ludowe.

Prosta, diatoniczna melodia, często z dużymi skokami i tendencją do poruszania się po składnikach [akordów](#), podkreślane ciężkim akompaniamentem ludowe zabarwienie i regularne okresy czyniły ländlera wdzięcznym obiektem stylizacji: znajdujemy go w twórczości Maxa Brucha, [Antona Brucknera](#), w symfoniach [Gustava Mahlera](#), w niektórych pieśniach [Johannesa Brahmsa](#) (*Wiegenlied*) oraz w *Koncertie skrzypcowym* i operze *Wozzeck* [Albana Berga](#).

dr Krzysztof Komarnicki